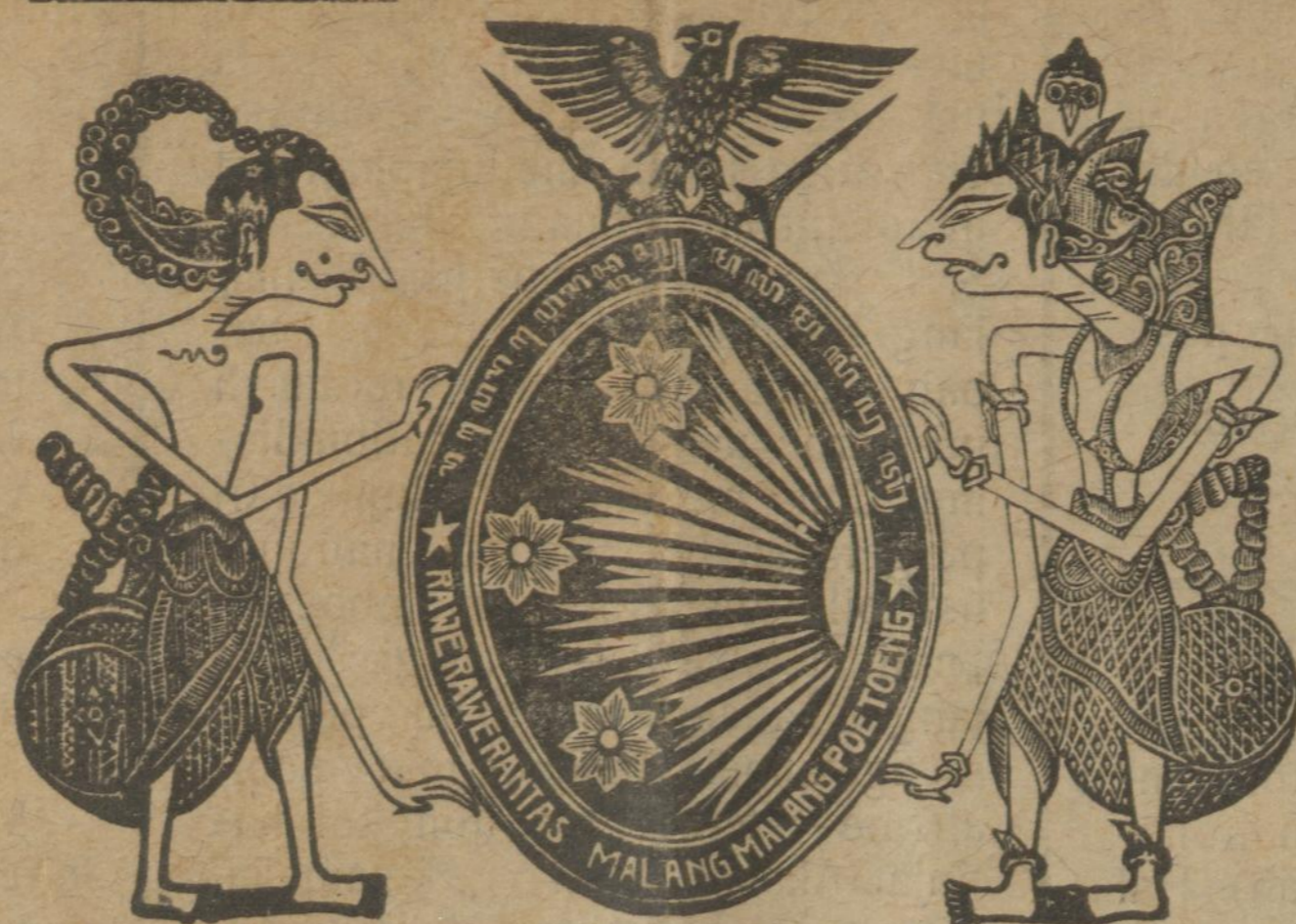

MODJO

ORGAAN GEWIJD AAN DE
BELANGEN VAN INDIE.

PAIT.

ORGAAN GOENA KAPERLOEAN
TANAH HINDIA.

Versijnt elken Zaterdag

Terbit saban hari Saptoe.

REDACTEUR-ADMINISTRATEUR
TJIPTO MANGOENKOESOEMO
S O L O.

Advertenties 25 cents per regel.
Bij abonnement wordt reductie
toegestaan.

Abonnements prijs . . . f 2.25
per Kwartaal bij vooruitbetaling
Wang abonnement f 2,25 tiap-
tiap 3 boelan. Pembayaran
lebih doelo.

Onverantwoordelijke Nalatigheid ? Met de Nachtschuit.

In het derde blad van de *Locomotief* van 18 dezer (Sept.) No. 250 wijdde de heer Maier een artikel aan de bestrijding van de pest, of laat mij liever zeggen aan de localiseering daarvan. Bestrijden aan de te Soerakarta reeds uitgebroken epidemische ziekte had hij daarbij toch minder op het oog, als wel aan de voortschrijding een „half” toe te roepen: Semarang, Jogja en West-Java te behoeden voor de invasie der ziekte. De vraag, of wij werkelijk *machteloos staan tegen de gevaarvolle nadering* (bedoeld werd zeker uitbreiding) *dezer ziekte, of er niets gedaan kan worden, om dit gevaar zooveel mogelijk te voorkomen*, gelieft de schrijver ontkennend te antwoorden. Hij is wel is waar niet gekomen tot de formulering van een bepaalde beschuldiging aan het adres van den dienst der pestbestrijding, hij heeft er zich wel voor gewacht dezen dienst aan te wrijven de doodzonde van niet alles te hebben aangewend, om de ziekte te localiseeren, maar toch heeft het weinig gescheeld, of hij is er toe gekomen.

En naar zijn inzichten schijnt de oplossing der vraag toch zoo voor de hand te liggen, dat het eenigszins aan het ei van Columbus herinnert, dat de heeren doktoren er niet aan dachten.

De heer Maier heeft het volgende trachten aan de hand te doen.

Zooals men weet, speelt de rat bij de besmetting de hoofdrol. De besmette rat sterft spoedig, om b. v. cijfers te noemen, stel zeker binnen 3 dagen. De vlooiën op die besmette rat zijn eveneens besmet en verlaten hem na zijn dood, om een anderen levenden haard op te zoeken; gelukt hun dit niet, dan zijn zij na vijf dagen omgekomen.

Waar dus een besmette rat wordt aangebracht, kan men aannemen, dat wanneer het mogelijk is dit dier en zijn vlooiën gedurende acht dagen volkomen te isoleren, eventuele besmetting door dat dier ook niet meer kan plaats hebben.

Op welke wijze zou dit beginsel in de praktijk uitvoerbaar zijn?

De besmette ratten worden bijna uitsluitend met vrachtgoederen per spoor aangevoerd. Als nu eens alle spoorwagens met vrachtgoed geladen, acht dagen lang geïsoleerd zouden kunnen worden, zonder in dien tijd geopend te zijn, zou deze maatregel zonder meer reeds in staat zijn, de uitbreiding der besmetting door ratten voor een groot deel tegen te gaan.

Tot zooverre de heer Maier, den verantwoordelijken mannen een middel aan de hand doende, dat reeds is gebleken ondenkbaar te zijn. Reeds toen de chef van den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst, dr. de Vogel persoonlijk de leiding der pestbestrijding op zich nam, werd dit middel beproefd. Te Lawang en te Pohgadji verze-
ren quarantainestations, waar niet alleen goederen, doch ook personen aan een deugdelijke desinfectie werden onder-

worpen, voor ze de besmette streek mochten verlaten.

Dat was echter nog niet alles. *Grobags* en andere voertuigen, die de besmette afdeeling verlieten, moesten het zich laten welgevalven, uitgezwaveld te worden.

Een militaire cordon werd om Malang geplaatst, zoodat de isolatie van deze afdeeling niets te wenschen liet.

Me dunkt, strenger had de heer de Vogel toch moeilijk kunnen zijn, en als het van de strengheid der isolatie afhing, zou de pest voorzeker beperkt zijn geweest tot Malang, Kediri en Soerabaja, plaatsen, die reeds besmet waren, toen de ziekte werd herkend en waar zij het eerst werd geconstateerd.

Edoch, het quarantainestation te Pohgadji stond nog, het militaire cordon was nog niet opgeheven, toen Toeloengagoeng ook besmet bleek met de ziekte. Daar ik toen de zorg voor dat station voor mijn rekening had gekregen was voor mij de eerste vraag, of het mogelijk was, dat door nalatigheid mijnerzijds, door gebrek aange-*strenghed*—in zoo'n geval misdadig—Toeloengagoeng was besmet. Een informatie bij den heer dr. de Raadt, toen de medische leider in Malang, schonk mij de vermoedensrust terug, want het bleek, dat de besmetting van uit Kediri moet hebben plaats gehad.

De volgende vraag, het „hoe?” heb ik niet beantwoord gekregen. Want ook Kediri was streng geïsoleerd. Ook daar heeft men de militairen te hulp geroepen, om het verkeer tusschen de inwoners van Kediri en de omliggende plaatsen tot het strict noodzakelijke te beperken. Ben ik wel op de hoogte, dan moet men om bedoelde plaats zelfs een haag hebben gemaakt van *bamboe*.

Zoo achteraf beschouwd, nu wij zoo niet alle, dan toch enkele wetten kennen, waaraan de pest zich heeft te houden, wil zij voortgang maken, is het ons ook duidelijk, waarom zij in haar marsch niet heeft laten beïnvloeden door quarantainestations en door met het geweer model '95 gewapende soldaten.

In theorie mag de mogelijkheid niet worden uitgeschakeld, dat de veldrat, hoe weinig deze ook met den mensch in aanraking komt, en dus de infectie van den mensch moeilijk te weeg kan brengen, fungeeren kan als de tusschenwaard, die de verbreiding der ziekte mogelijk maakt, *ermöglicht*, zegt de Duit-scher.

Er is geen bijzonder voorstelingsvermogen voor noodig, om in te zien, dat het niet tot de onmogelijkheden behoort, dat de eene veldrat de ziekte overgeeft aan de andere, totdat ten laatste de besmetting gebeurt van een huisrat, waarbij de mogelijkheid wordt geopend, dat de mensch als waard heeft dienst te doen voor den pestbaci. (Rattepest behoeft *geen* menschenpest na zich te slepen, doch menschenpest zonder rattepest is haast ondenkbaar).

Die vermadeelde veldrat nu zal zich wel niet storen aan de quarantainestations van den heer Maier. Als hij de pest niet mag

verbreiden door in „vrachtgoederen” te verschuilen, zal hij het doen *zonder vrachtgoederen*. Den pestbaci zal de pestrat weten te verspreiden „van afstand tot afstand”, zooals een vroede vader van Batavia eens heeft gezegd, *trots alle strenge maatregelen*.

Het leelijke is, dat de veldrat ook niet erg bang schijnt uittevalven voor scherpgepunte bajonetten, zoodat van de isolatie van een pesthaard door een militair cordon evenmin iets verwacht kan worden.

**

Summa summarum kan er niet veel heil verwacht worden van de beschermingswijze van den heer Maier voor Semarang en West-Java van de pestziekte. Toch zou men den maatregel niet mogen verwaarloozen, moeten in- en doorvoeren, indien zulks geen geld kostte. Dit laatste doet hij nu echter wel, waardoor ofschoon ik niet ontken de *mogelijkheid*, dat daardoor een *verlangzaming* van de uitbreiding van de pest is te bereiken, men zich voor de tweede maal moet bedenken, voor en aleeer gehoor te geven aan het den vogelaar.

De heer Maier heeft de volgende begroting gegeven, welke natuurlijk bij praktische toepassing zijner voorgestelde maatregelen heel best overschreden kan zoet gefluit van worden.

Stel nu, dat dagelijks 200 goederen wagens van uit de pestdistricten b. v. Solo, naar de nog onbesmette streken worden vervoerd, dan zou dit aan desinfectie kosten plm. f 625 per dag of $365 \times f 625 = f 228.125$ per jaar. De onkosten aan werkloos enz. à f 0.25 per wagon hieraan toegevoegd, geeft een jaarlijksch totaal van plm. f 250.000.

Men denke toch niet te licht over de som van een kwart miljoen gulden, alleen om de stad Solo onschadelijk te maken voor de nog onbesmette streken. Worden dezelfde maatregelen toegepast voor de andere pesthaarden, als daar zijn Malang, Soerabaja, Kediri, Toeloengagoeng, Madioen en andere, dan zou men jaarlijks een paar miljoen gulden in het water smijten, geld dat anders nuttiger zou kunnen besteed worden. Afgezien nog van het feit, dat schrijver te optimistisch is, waar hij verwacht, dat „door deze uitgave ontegenzeggelijk het gevaar voor overbrenging van de pest door ratten bijna geheel wordt opgeheven,” dient men wel in het oog te houden, dat er zeker nog andere manieren zijn, om de pestbestrijding meer vruchtdragend te doen maken.

Het is mij niet te doen, om der regering of wien dan ook, namens haar belast met het uitvoeren der ziekte, nieuwe wegen aan te wijzen, doch ik meen er wel aan te doen om te publiceren, dat de bestrijding, zooals zij momenteel wordt doorgevoerd, weinig in den smaak valt van de Javanen.

Nu is het zeker waar, dat men geen enkele epidemische ziekte kan bestrijden zonder den onwil der bevolking te wekken, zonder te vinden min of meer lijdelijk verzet. Doch bij de pestbestrij-

ding is zulks toch in vrij ruime mate het geval. De *Sarotomo* heeft er, meen ik, melding van gemaakt, dat de S. I. van Solo er haar beklag van heeft gemaakt bij den consul van Turkije te Batavia, een informeel daad, welke ik niet zal becritiseeren. Zij wijst er echter wel op, hoe zwaar de hand van den pestbestrijder rust op den kleinen man.

Maar dat kan ook moeilijk anders. In het Solosche—elders is het ook precies zoo!—laat men de woningverbetering, het middel bij uitnemendheid om de ziekte haar slachtoffers te betwisten, geheel drukken op de bevolking. Ofschoon het land de menschen de kosten voorschiet, noodig voor het verbeteren hunner woningen, heb ik uit den mond van inlander genoege klachten vernomen over de plaag, welke het terugbetalen der voorschotten daarstelt.

Reeds in een vorig nummer van de *Goentoer Bergerak* heb ik hierop gewezen, terwijl ik toen van de gelegenheid gebruik maakte, om de verantwoordelijke mannen te wijzen op hun immoraliteit, de immoraliteit namelijk, om de menschen te *dwingen* hun woning op eigen kosten te *bongkarren* en weder op te bouwen.

Ik heb toen van de mogelijkheid gesproken van een algemeene *pestbelasting* die op heel Indië drukt. Doch zooals het van zelf spreekt,—mijn levensgeschiedenis levert daarvan het bewijs,—ben ik nog lang niet zoo'n imperialist, die alles en nog wat eischt voor den staat, om een belasting voor te stellen, waar die niet urgent en noodzakelijk is.

Nu komt echter de heer Maier ons vertellen, dat de regering ten bate van de pestbestrijding nog best $\frac{1}{4}$ miljoen voor Solo alleen, en zeker nog een paar miljoen voor de andere geteisterde plaatsen kan uitgeven.

Het ligt in de rede der zaken,

dat ik daarmede intrek mijn vorig voorstel. Gezien de problematieke waarde van de voorstellen van den heer Maier, gezien verder, dat de inlandsche bevolking ontevreden is over de woningverbetering, waar deze zelf door haar bekostigd moet worden, gezien ten slotte, dat dat Gouvernement bulkt van zijn geld, wat is natuurlijker, dan dat dat Gouvernement de kosten der woningverbetering op zich neemt?

Menschelijkerwijs gesproken, zal het voordeel daardoor door den dienst der pestbestrijding behaald enorm zijn. Aan het lijdelijk verzet, nu zoo voel- en tastbaar, zal een einde worden gemaakt. De bevolking, voelende, dat de woningverbetering geschiedt om haar eigen bestwil, zal de grootst mogelijke medewerking verleen aan de officieele pestbestrijders. De dienst van deze heeren zal populair worden, waardoor betere resultaten kunnen worden verwacht.

**

Om terug te komen op den heer Maier. Hij stelde zich voor, niet om de pest, daar waar zij is uitgebroken, den kop in te drukken, doch om de nog niet besmette streken te behoeden voor pest. Voor dat doel heeft hij zeer veel geld over.

Doch indien het waar is, dat het er niet op aan komt, hoe-

Firma Wolf

TOKO MAS-INTEN SEMARANG

Ada toekang Blanda boewat Gossok dan Gradji Brilliant dan inten.

Gossok Brilliant harga satoe karaat f 7.50.

TOPI MILITAIR

Alias topi Boni terbikin dari bamboe warna bruin (Sawo).

model kasar.
f 2,50

f 3,50
model haloes.

TOPI PANAMA TOELEN

pake pita modern roepa roepa warna harga f 10.—
f 12.50 dan f 17.50

STROBIN boeboek boeat tjoetji topi stroo dan panama djadi baroe lagi, harga 1 pak f 0.15.

PIPA BARNSTEEN

f 2.25 f 2.50 f 3.50 dan f 5.—

PIPA MEERSCHUIM

f 2.50 f 3.— f 3.50 f 5.— f 6.—

PIPA GADING

Tjaling gadjah (ivoor) boeat sigaar pandjangnja dari 5 sampe 10 c/m harga f 1.— sampe f 2.— boeat sigaret pandjangnja dari 6 sampe 11 c. M. harga f 0.60 sampe f 1.25.

PRABOT MUZIEK

Viool dari f 12.50 sampe f 150.—

Mandoline „ „ 12.50 „ „ 50.—

Violoncel „ „ 35.— „ „ 75.—

Guitaar „ „ 17.50 „ „ 80.—

Krontjong „ „ 2.50 „ „ 5.—

Merk SHILCOCK LONDON no. 1

f 3.— no. 2 f 3.75 no. 3 f 4.75

no. 4 f 6.25 dan no. 5 f 7.25.

Matchbal dari f 9.— sampe

f 12.50. Pompa deri f 1.50 sampe

f 3.50.

• TIO TEK HONG, WELTEVREDEN.

veel er besteed wordt aan de bestrijding der volksziekte, is het niet logischer, om ook daar, waar de pest nog niet haar intrede heeft gedaan, de woningverbetering in te voeren en daaraan strict de hand te houden? Volgens de tegenwoordig gangbare meening toch zal op zulke plaatsen, de pest al heel moeilijk kunnen aarden. Het resultaat

zal dus hetzelfde wezen, als het door den heer Maier gedachte. Het verschil is, dat aan den handel geen belemmeringen in den weg worden gelegd, en dat de kleine man voelt, dat de regering achter hem staat in zijn strijd tegen de pest.

Tjipto Mangoenkoesoemo.
Solo, 20 September 1915.

Djika kliroe permoelaännja, tentoe kliroe pengabisannja.

Koetika saja membikin lezing atas permintaännja vereeniging „Insulinde“ di dalam gedong societeit „Hwa Joe Hwee Kwan“ di Semarang, maka diblakang hari saja ada menesel hati, tida menoelis *duplicaat, triplicaat, quadruplicaat* enz. dari lezing itoe akan dibagikan kepada masing-masing wakilnja pers jang toeroet bersidang. Maka saja tjoe mah membikin origineelnja dan saja trimakan kepada toean K. T. Kwee, hoofdredacteur *Djawa Tengah*. Ini sebabnja tida lain, karena saja kenal dan bersahabat pada beliau serta toean K. T. Kwee doedoeknja wecto itoe ada berdekatan pada saja. Srenta habis bersidang saja trimakan lezing itoe kepada journalist terseboet, barangkali ada goenanja bagi ia poenja courrant. Itoe wecto saja pertjaja, bahwa wakilnja soerat soerat chabar jang lain, djika memboeat verslag tentang vergadering tadi, kendatipoen tida woordelijk, tapi hoofdoelnja (de portée) dari saja poenja lezing akan termoeat. *Djawa Tengah* tanggal 16 dan 17 Augustus, lembaran ke II memoat lezing itoe selandjoetnja. *Palita* tanggal 18 dan 19 mengoetip isinja tentang hal itoe. *Warna Warta* memoat „pemandangan“ tentang toedjoenja vereeniging „Insulinde“. Maka dalam „pemandangan“ itoe terloekis koerang setoedjoenja redacteur (atau seorang lid redactie) dari *Warna Warta* tentang permaksoedannja vereeniging „Insulinde“ dan membikin ringkoes keadaännja vergadering itoe, sahingga perkataännja dari satoe satoenja jang angkat bitjara kena tertoeoeh pada jang lain. Soerat chabar *De Locomotief*, soeatoe ethisch orgaan, jang soeka sekali memoekoel perhimpoean „Insulinde“ dengan alesan ethiek. Tandanja isinja *Warna Warta* ia soeka menjalin dalam bahasa Belanda dan memoat dalam kolomnja. Akan tetapi isinja *Djawa Tengah* tentang hal itoe . . . . *Locomotief* tida perdoelikan. Hal itoe memang bagiannja pemimpin *De Locomotief* pri hal eerlijkheid. Soerat chabar *Sin Po* telah memetik djoega vertalan dari *Locomotief*, serta protestnja Toean Weijdemuller.

Dalam *Goentoer Bergerak* Nos. 26 dan 27 telah termoeat lezing jang terseboet, sahingga pembatja boleh saksikan sendiri kabenerannja perkataan saja di bawah ini.

Demikianlah apa jang terseboet di atas soeatoe boeboeka bagi perdjawanja saja kepada Toean Petrus, lantaran karangannja jang berkepala „Angepan Toean Darna Koesoema atas keadaännja bangsa Tionghoa di Hindia Olland“, termoeat dalam *Sin Po* dari hari Saptoe tanggal 11 September 1915 No. 288, pagina I.

Bermoela saja mengoelangkan, bahwa tida sekali kali saja menjalahkan kepada Toean Petrus, beliau telah membatja koetipan dari *Locomotief*, sahingga kedjadian ia ada pemandangan kliroe tentang saja poenja angepan atas keadaännja bangsa Tionghoa di Hindia Belanda.

Perbilangan, jang ditoedoekkan oleh Toean Petrus kepada saja:

Pendoedoek bangsa Tionghoa di Java jang soedah bisa mengoempoeikan begitoe banjak oewang, haroeslah itoe oewang digoenakan sadja boeat Java poenja kaperloean, lantaran di Java masi ada banjak hal jang perloe dikerdjakan oleh pendoedoeknja sendiri, kerna oleh Gouverneur Olland blon diadakan.”

Itoe saja tida berasa mengeloearkan perkataan jang bermaksoed demikian. Saja taoe, bangsa Tionghoa di dalam 10 tahun

kemari telah naik deradjatnja lantaran bangoen perasaan nasionalisme (perasaan kebangsaan). Hal itoe soeatoe jang penting sekali, moestail saja saorang tetamoe dalam societeit „Hwa Joe Hwee Kwan“ begitoe koerang sopan akan memboenjankeun gevoelige snaren dari Toean roemah? Saja jang seriboe kali sajang Toean Petrus sama-sama saja tinggal di Solo, kita tida kenal berhadapan. Saja pertjaja, djika kita telah lama tahoe bertoeak fikirin, nis-tjaja Toean Petrus poenja doegään tentang saja poenja alesan tida seperti toelisannja dalam halaman *Sin Po* terseboet di atas. Slamanja saja meninggikan segala hal ingetan tentang masing-masing nasionalisme, igama dan sebagainya. Tentang hal ini di moeka orang banjak moeloet saja boleh dikata boengkem. Sebab saja meninggikan dan membri harga pada masing-masing poenja perasaan, maksoednja perasaan hati saja jang tida dikeloarkan itoe, ja'ni jang hanja terdengar oleh familie saja sendiri, djoega tida terganggoe. Saja toeroet merasa kebajikannja bangsa Tionghoa membesarkan perasaännja tentang marika ampoeanja nasionalisme, sebab saja sendiri seorang patriot jang girang hati melihat Kromo senentiasa mendapat tambah harga tentang kemanoesiaännja.

Betoel wecto bersidang kameraad Teeuwen telah berkata kira-kira demikian:

„Bagaimana besar faedahnja bila oewang dari pendoedoek Hindia bisa tinggal tetep digoenakan boeat kemadjoean Hindia dan pendoedoeknja segala bangsa, soepaja oewang itoe sabolehnya djangan sampe keloeat dari Hindia.”

Memang menoeroet perasaan saja djoega perkataan itoe soenggoehpoen baik permaksoedannja, koerang taktisch boeat dikloearkannja, menilik hal perasaan tentang kebangsaan dari pihak Tionghoa. Dan menilik madjoenja bangsa Tionghoa lantaran bangoennja perasaan itoe. Dari wectoenja Indische Partij hal Chineesche politiek di Hindia bloem selse dimoesjawarakan. Kameraad Teeuwen seorang Insulinder toelan, jang dengan sigra ingin melihat — atau berdaja oepaja — membikin djadinja hal Indierschap. Saja djoega seorang Insulinder, djadi saja moefakat atas toedjoenja Insulinde, tapi kita haroes berdjalan tida tergesa-gesa, soepaja tida tersandoeng batoe di tengah djalan. Maka djalannja itoe haroes dibikin betoel doeloet, dan apa jang saja kerdjakan sekarang, boekanlah boeat saja poenja diri sendiri, tapi boeat anak atau tjoetjoe, boleh djadi lebih djoeh. Saja hanja toeroet membikin tracé boeat perdjalanannja kita poenja toeroenan di hari kemoedian.

Sebab saja tida bantah perkataännja kameraad Teeuwen, kerna telah disamboet hingga sempoerna oleh Toean Liem Kliem Siang, Beliau berpidato djoega demikian:

„Maksoednja“ Insulinde „boeat bikin segala bangsa di Hindia djadi ragem, jang diseboet bangsa Hindia, ja-itoe djadi satoe tenaga jang tigoeh boeat dapatkan maksoed jang ditoedjoe, jang pada masa ini orang orang Tionghoa masi ingini. Tapi keadaän kebangsaan masi tinggal tetep terbagi golongan bangsa bangsa seperti bangsa Tionghoa, Boemipoetra dan lain-lain. Tegesnja seboetan bangsa Hindia itoe melainkan boeat mendjadi satoe tenaga jang tigoeh, boekannja mengilangkan kebangsaan.

Toedjoenja I. S. D. V. me-

madjoekan internationalisme (tida menghapoekan hal kebangsaan) menoeroet perasaan saja pada masa sekarang masih soesah bagi marika boeat melinjapkan hal nasionalisme dalam Insulinde, S. I. dan lain-lain perhimpoean jang berdasar tjinta bangsa, sebab terbanjak orang di tanah ini baroe mendirikan nasionalisme dan merasa hatsilnja dari pergerakan ini. Kaoem nationalist bila diseroeh memboeang „nationalisme“ — apalagi djika jang fanatik dan bloem pernah mengetahoei maksoednja socialisme — tentoe mendongkol hatinja. Akan tetapi lama kelamaan, menoeroet kedjadian di Europa, djika hal nasionalisme telah „mateng“, internationalisme lantas toemboeh. Inilah perdjalanannja alam. Pendeknja pergerakannja nasionalisme dari segala bangsa jang moelai bangoen tida taktisch boeat diganggoe perdjalanannja.

Di sini saja tida akan bantah sepatah patah kalimatnja dari Toean Petrus, sebab sebagai saja telah oelangkan dalam kepalanja toelisan ini, djika keliroe permoelaännja, tentoe keliroe pengabisannja. Saja ditoedoeh se-soeatoe hal jang tida keloeat dari kesalahannja.

Sabloemnja menoetoep rentjana ini saja membikin ringkoesnja saja poenja lezing terseboet di atas.

I Pendoedoek tanah tropen (tanah panas) tida bersifat bodo dan hina, seperti katanja toean M. van Geuns: niet vatbaar voor ontwikkeling.

II Menerangkan bahwa Insulinde boekan soeatoe vereeniging dari kaoem pembontak, tersaksikan oleh firman kandjeng Gouvernement ddo. 23—10—1907 No. 41 serta peridinan atas perobahan statutennja dengan firman ddo. 18—1—1912 No. 74.

III Samenwerking (toeloeng menoeloeng) bagi semoea golongan pendoedoek Hindia Belanda.

VI Berdaja oepaja soepaja di hari kemoedian anak-anak dari segala bangsa dari Hindia Belanda boleh masoek dalam satoe roepa sekola sadja, ja'ni dengan menghilangkan peratoeran Holl. Ind. scholen, Holl. Chin. scholen dan Europ lagere scholen, diganti dengan Indische lagere scholen.

Hal ini tentoe tida bisa kedjadian dalam 10 atau 20 tahun kemoeka, djika jang berkoeasa bisa setoedjoe dengan alesan ini, tentoe mesti disediakan tempat dan diadakan goeroe goeroenja doeloet. Ini soeatoe keinginan, bisa djadi atau tidanja, wal-Allah hoe Allah, penoelis mengandoeng angan angan, moedah moedahan di hari kemoedian segala roepa perbedaan tentang apa djoea bagi sasoeatoe pihak dan Hindia kita, bisa linjap dan tjemboeroean hati, jang bisa mendjadikan per-tidraän bisa dihapoeskan.

Soedah tentoe dengan permaksoedan ini lantaran, pendapatannja dari sekola sekola itoe bisa dipergoenakan dalam strijd om het bestaan (peperangan damai tjari sasoeap nasi) bagi semoea golongan golongan pendoedoek dipersamakan. Memang bangsa Tionghoa dan lain lain vreemde Oosterlingen jang telah teranggap mendjadi rajatnja pemerintah Hindia Belanda, ada mengandoeng koerang seneng hati, kepinterannja hanja bisa dipergoenakan dalam handel (perniagaan) Pekerdjään Gouvernement banjak jang tertoeoep pintoenja bagi marika. Ini djoega haroes dihapoeskan. Adil itoe tiadalah sekali kali melihat koelit, bangsa dan igama, ja'ni haknja semoea RA' JAT dari satoe Pemarentah. Saja pertjaja djika kloear soera dari semoea pendoedoek Hindia Belanda, jang boenji satoe roepa, dan tida melanggar tentang keamanan atau kesentausan negri, tetapi sebaliknja ja-itoe goeroe menegoehkan kesentausaan negri, tentoe bisa dikaboelkan.

Darna Koesoema.

LACHJES EN TRAANTJES.
Gelijkheid noch Gelijkwaardigheid.

In de *Nieuwe Soerabaia Corant* nummer 171 kan men een adver-

tentie vinden van den volgenden inhoud:

Alle europeesche adjuncten, die wenschen te protesteeren tegen de handhaving van circulaire van 9 Juni 1915 No. 10102/37 uitgifte maleische taal, worden uitgenoodigd daarvan per briefkaart kennis te geven aan 't bureau van dit blad onder motto Protest.

Bij voldoende deelname gaat een request rechtstreeks aan den Gouverneur-Generaal.

Voor degenen, die bedoelde circulaire nog niet hebben gelezen, volge hier een vertaling daarvan in de *Nwe. Soeb. Crt.*

Batavia, 9 Juni 1915.

Aan Inspecteurs, Controleurs en Administrateurs bij den Gouvernements-Pandhuisdienst.

Aangezien mij is gebleken, dat er onder de ambtenaren van den pandhuisdienst nog gevonden worden, die geen juist begrip hebben van de verantwoordelijkheid en de wijze van werken der onlangs aangestelde inlandsche adjunct-administrateurs, komt het mij noodig voor de volgende toelichting te geven.

Inlandsche adjunct-administrateurs bezitten denzelfden rang als de Europeesche dito's, hetgeen valt af te leiden uit 't feit, dat ze niet onder de bevelen staan van de Europeesche adjuncten, doch rechtstreeks ondergeschikt zijn aan de administrateurs. Waar bedoelde Inlandsche adjuncten naderhand bevorderd worden tot administrateurs, is het rationeel, dat zij dezelfde opleiding ontvangen. Beider taak is dezelfde, zoo zij bij een en hetzelfde pandhuis te werk gesteld worden.

Voorts zij bekend gesteld, dat magazijnsklerken niet staan onder de bevelen van de adjunct-administrateurs, doch

rechtstreeks ondergeschikt zijn aan de administrateurs. De Chef van den Pandhuisdienst (w. g.) TH. VAN DISSEL.

Gij ziet, lezers daar zijn nog altijd individuen, die hooger willen staan dan ze wezen moeten. De heer inzender van de advertentie kan 't niet dulten, dat de inlandsche adjunct-administrateur gelijk staat met zijn europeeschen collega (1) en doet daarom een beroep op den meerderheidswaan zijner collega's. Heusch geen kwaad idee van hem!

Echter hoe is hij gekomen aan zoo'n snigger denkbeeld? Wil hij aanspraak maken op de onderscheiding wegens „moed, beleid en trouw“ (2), dat hij anderen durft aan te sporen om te protesteeren tegen de circulaire van den chef van den Pandhuisdienst?

Neen, hoor waarde heer inzender! Niet alle menschen zijn van hetzelfde kaliber als u. Het schijnt, dat u u in niets kunt onderscheiden van uwe inlandsche collega's, zoodat u van uode hebt een onderscheiding, waarop het woord „officieel“ als fabrieksmerk staat gedrukt.

Arme kerel! . . . .

OENTOENG.

1) Ja, immers in andere opzichten steekt hij niet uit boven zijn javaansche confrater. Zijn advertentie is dus te beschouwen als een *testimonium pauperitatis*.
2) Of onderscheiding wegens een „juiste keuze van een vader.”

Redactie.

Kaoentoengan.

Toean-toean JOURNALIST jang ingin dapet ka-
hasilan tjoekoep, disilahkan
lekas minta katrangan de-
ngan alamat:
PR. No. 1915 C.
HULPPOSTKANTOOR
PLERED SS. WL.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
„De Nederlandsche Spaarkas”

Hoofdkantoor Rokin 95, Amsterdam. Bijkantoor in
N. O.-Indië te Bandoeng

INSCHRIJVINGS-BILLET.
(Voornamen voluit)

De Ondergeteekende 1) . . . . . wonende
te . . . . . wenscht, overeenkomstig reglement, Spaarkas.
(volledig adres) met ingang van . . . . . deelnemer te worden
in de Nederlandsche Spaarkas voor 2) . . . . .
inschrijvingen te voldoen in 3) . . . . . stortingen,
ten bate van 4) . . . . . geboren te
en op het leven van 5) . . . . . den

Hij . . . . . wenscht, dat, ingeval van overlijden van laatstge-
noemde, de terugbetaling (door de Vennootschap) van alle Verzekering.
stortingen (en Spaarkas-stortingen en Verzekerings-premiën
en Incassokosten), vermeerderd met 3% rente op rente, zal
geschieden aan

DATUM . . . . . 19 . . . . .
Handtekening van den Inschrijver:

Specificatie: 6)	
Polis en Zegelkosten	f 1 50
1ste Storting Spaarkas	" "
1ste Verzekerings-premie	" "
Incassokosten	f "
Bij toetreding te betalen	" "

1) Naam, voornamen (voluit) en beroep van den Inschrijver.
Geschiedt de aanvrage door eene Gehuwde Vrouw, dan wordt mede-onderteekening van den Echtgenoot vereischt en ingeval van minderjarigheid van hem of haar die Vaderlijkemacht of Voogdij uitoeft.

2) Op het zelfde leueu kunnen niet meer dan twintig inschrijvingen worden genomen.

3) In te vullen de wijze van storting, namelijk jaarlijksche, halfjaarlijksche, maandelijksche, driemaandelijksche storting.

4) Men kan inschrijven ten bate van zich zelf of van een ander.

5) Men kan inschrijven op het leven van zich zelf of op het leven van een ander.

6) De vertegenwoordiger gelieve deze specificatie in tegenwoordigheid van den Inschrijver in te vullen.

N. B. De Inschrijver kan steeds zijne stortingen staken, doch de betaling der eerste jaarstorting is verplichtend. (Art. 14 en 40 van het Reglement).
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

W. M. KEMPF
Inspecteur te Solo.

O, EUPEESCHE BESCHAVING.

Uit de haagsche bladen neemt Semar het ondervolgende over:

Door middel van een anoniem schrijven is, naar men verneemt, de zedenpolitie op het spoor gekomen van een aantal personen van verschillende stand en leeftijd, die door allerlei middelen er hun werk van maken jengens tot het plegen en toelaten van niet nader aan te duiden handelingen te bewegen.

De schrijfster van bovenbedoelden anoniemen brief deelt daarin mede de moeder te zijn van een jongen, die ten gevolge van dergelijke handelingen zwaar ziek is geworden en in een ziekenhuis alhier wordt verpleegd. Ofschoon de dokter de zaak terstond in handen van de justitie wilde stellen, meende zij daartoe ter wille van haar naam en met het oog op den toestand van haar zoon niet te moeten overgaan. Ze heeft echter eenige ouders gewaarschuwd, wier namen ze door haar kind te weten was gekomen. Door een dier ouders is thans bij de zedenpolitie eenige tijd geleden aangifte gedaan.

Ten gevolge van het daarop ingestelde uitvoerig onderzoek zijn tot nu toe twee personen aangehouden en is gebleken, dat de jongens met geld, lekkernijen en door ze mede te nemen naar bioskopen enz., werden verlukt. Met sommige jongens moeten deze praktijken al bijna, twee jaar lang zijn bedreven. Het kwaad is van zulk een omvang gebleken, dat het dringend geraden schijnt, vooral met het oog op de vakanties, dat ouders nauwlettend het oog houden op het doen en laten hunner kinderen.

Om tegen één der aangehouden sterker bewijsmateriaal oijeen te brengen en tegen nog andere personen voldoende gronden tot aanhouding te kunnen verkrijgen, zou de zedenpolitie echter moeten kunnen beschikken over de verklaringen der hierbedoelde anonieme schrijfster en de door haar, volgens haar opgave, gewaarschuwde ouders.

De beide aangehouden worden of zijn in voorloopige hechtenis gesteld en in het Huis van Bewaring opgesloten.

Inmiddels zet de zedenpolitie, in de verwachting dat zij de zoo gewenschte getuigenverklaringen alsnog zal krijgen, haar onderzoek voort.

In aanvulling met bovenstaand bericht kan de Avondp. nog mededeelen dat personen van allerlei stand in de jammerlijke misdrijven met jongens zijn betrokken, een lid van een zeer aanzienlijke adellijke familie zoowel als meer nederig geplaatsten.

Voor de arrestatie van een der twee aangehouden is zelfs de tusschenkomst van het Dep. van Buitenlandsche Zaken moeten worden ingeroepen, aangezien hij behoorde tot het dienstpersoneel van een der gezanten hier ter stede en een gezantschapgebouw onschendbaar is, naar men weet.

Behalve een oud-leeraar, die wegens minder oirbare handelingen indertijd, moet zijn ontslagen, zijn er nog meer personen bij betrokken.

Semar kon zijn oogen niet gelooven, toen hij dat bericht las. Semar dacht, dat het indische ras het monopolie had van persversiteit??!

Semar.

KAOEM KOLOT BERGERAK.

Saja telah menerima dari sobat saja kiriman satoe lembar soerat chabar Goentoer Bergerak jang terbit pada 4 September 1915 no 28. Di sitoe terbatjalah oleh saja soeatoe karangan jang ditandai oleh "Sapoe-regel," ia mentjeriterakan hal keada'an di Midden-Lombok. Dalam itoe karangan tiada perloe saja koetip semoeanja, sebab toean-toean pematja tentoenja telah ma'loem sendiri, adapoen jang perloe saja koetip di sini hanja jang mengennai badan sendiri, jaitoe:

"Ah h'm! di M.L. djoega ada toekang gosok vloer kantoor, ia apa tida? O, ja, tetapi tjoe ma satoe, si . . . . ."

kalau itoe saorang djangan dikata, karena soedah boeta toeli, lagi tiada soeka batja kabar apalagi berlanggan, batja dengan gratis poen tiada maoe. Soedah berapa kali kami tjoba bawakan soerat kabar jang ada toelisannja bergoena bagi robahnja dia poenja adat, djangan sentara minta batja, saja batjakan tiada soeka dengarkan 1) Kalau kami memikirkan keada'an bangsa kami jang begitoe djadi poesing kami poenja fikiran, baik kami tinggalkan sahadja . . . . .

hingga kedjadian ada saorang prijadi kena perkara dipoetoes oleh R. S. (Raad Sasak), maskipoen adanja dia berdjarm di M.L. karena menoeroet Residents besluit."

Padoeka toean-toean pematja teroetama toean Redacteur! Dalam karangan si "Sapoe Regel" ferseboet di atas ini, roepa-roepanja dia tidak tahoe bagaimanakah adanja kedjadian saorang prijadi sampai dipoetoes oleh R. S. itoe? Nah, inilah saja member sedikit ketrangan halnja. Menoeroet Staatsblad 1903 No 430 artikel 1, menjeboetkan, bahwa Inlanders jang memeloek igama Islam, djikalau tiada tinggal dipelaboehan, jaitoe di Ampenan of di Laboehan-adj, kalau kena perkara, marka itoe mesti dipoetoes oleh hakim Raad Sasak. Nu, Sapoe Regel! kalau engkau beloem mengerti, belilah itoe koetipan Staatsblad di mana toko-toko boekoe, dan kalau tiada dapat, lekaslah minta afschrift dari itoe Staatsblad kepada saja, soepaja si Sapoe Regel dapat memboeka matanja jang lebar dan mengerti seterang-terangnja, djangan membabi boeta sadja. Sasoeadahnja ini, saja hendak mentjeriterakan toeroes terang halnja itoe prijadi jang dipoetoeskan perkaranja . . . . .

siapa jang berasa pedih, itoelah jang loeka, boekan? Adapoen prijadi itoe jaitoe saorang mantri kewan (Vee mantri), dia saorang Djawa asal dari residentie Kedoe, afdeling Poerwodjo. Dia melakoekan pakerdja'an mantri kewan pada tahoen 1909. Selama dia melakoekan pakerdja'an hingga tahoen 1913 boleh dibilang selamat, berangkat masih dari oentoengnja badan, pada hal ia melakoekan pakerdja'an itoe dengan boeta toeli, tiada ambil poesing pada instructie mantri kewan jang dipegangnja Adanja saja katakan seperti jang terseboet di atas, sebab:

Pada itoe waktoe di Midden-Lombok diadakan soerat tanda potong kewan oleh kepala negri jang dipegangkan oleh mantri kewan, 1 ekor sapi atau kerbau jang akan dipotong, siampoenna menerima soerat itoe dengan membajar f 0.20, itoe wang tiap-tiap boelan masoek di kantor Controleur (dimasoekkan pada kas negeri. (Ini atoeran dilakoekan oleh kepala Negri moelai tahoen 1912 t/m 1913) tetapi . . . ja, ini atoeran tiada diambil moemet oleh si mantri kewan, artinja ia tiada melakoekan peratoeran itoe, halnja: dia kalau tournee dengan bawa tjap (slachtbank) dia melakoekan semaoemaenja sendiri, kalau di desa-desa jang djaoehnja 4 of 5 paal, ia mengetjap 1 ekor sapi of kerbau, siampoenna haroes membajar paling sedikit f 1.— kalau djaoehnja itoe desa tempat dia melakoekan pakerdja'an lebih dari 5 paal, 1 ekor binatang paling sedikit f 2,50 haroes dibajar oleh siampoenna. Pada hal dari wang sekian itoe hanja f 0,20 jang masoek di kantor, na ketinggalannja . . . . . terbang di mana? Ah, tidak oesah saja terangkan di sini, tentoenja toean pematja bisa pikir sendiri, di mana? ajo, tebaklah! Kalau itoe wang dibajarnja dari siampoenna binatang beroepa kepeng (wang berloebang di tengah, wang zaman dahoele, 1 cent 6 kepeng) maskipoen siampoenna menoeroeti djoega perminta'an si mantri kewan, nah, di sitoe dia da-

pat tampar of tempeleng dan tendang jang hebat, dia marahnja boekan main dengan memboeka doea matanja jang amat lebar, seperti Koembokarno, djadi siampoenna dengan ketakoetan haroes intjar mentjari wang poetih. Maskipoen dia melakoekan sawenang-wenang begitoe, sike-tjil tiada berani berteriak, memang orang ketjil sifat lemah dan penakoet. Djadi sifatnja mantri kewan itoe berganti djadi: Lintah darat di-Medan Lombok. Lain dari pada itoe, beloem djoega poeas hatinja si lintah darat tadi, tandanja masih djoega melakoekan berdagang koelit sapi atau kerbau jang dibelinja dengan paksa harga moerah dari sike-tjil, laloe didjoelnja dengan harga mahal pada saorang bangsa Calcutta di Praja djoega, goena penitjilan oetangnja wang contant atau harga genteng, kapoer dan kajoe boeat membesarkan roemahnja. Ha, bagoes. . . . . Lain dari pada itoe dia masih djoega main soelap, jaitoe sapi jang tiada didjadikan bibit, menoeroet instructienja mantri kewan, haroes dikebiri dengan tiada boleh minta bajaran kepada si ampoenna, maar . . . . . si lintah darat tiada ambil moemet lagi dengan instructie itoe, dia sentiasa mengisi kasangnja dengan minta bajaran pada si ketjil jang dikebiri sapingja itoe, jaitoe orang temannja kliang (kami toewo Djawa) nama Ama (bapa) Djaroem di dasan (doekoeh) Bodag, desa dan district Praja. Aha, ha . . . . . penoeh betoel kasang si lintah darat. Maka ini hal jang telah kedjadian padoeka toean lintah darat dilepas dari djabatannja, dan ditoe-toet di moeka hakim, tetapi oentoengnja badan si lintah darat pertama kali tidak trima hoekoeman, karena atoerannja saksi no 1, 2 dan no 3 tiada bisa accoord (tjotjok), djadi dalam perkara itoe dia dapat poetoesan lepas.

Dengan pendek, banjak lagi hal-hal jang tiada haal soedah dilakoekan oleh si lintah darat goena memeoaskan napsoenja. Ini semoeanja dengan katerangan jang njata dari si ketjil jang sambat-sambat dari kesakitannja jang disebabkan oleh karena darahnja soedah diisap itoe. Dengan takdir Allah . . . . . ketahoean lagi oleh pembesar negeri (restant perkara) atas halnja itoe, dia ditangkap lagi ditahan dalam praeventief lagi, kesoeadahannja dipoetoes Raad Sasak hoekoem kerdja paksa di loear rante lamanja 2 tahoen di hotel Gouvernement Tjilatjap, plesirannja di Noesakambangan, jaitoe asalnja perkara dari pengadoean dari kliang nama Ama' Djaminah dasan Pengendjek, desa Bondjeroek district Djonggat (Midden Lombok). Adapoen kesalahannja itoe "knevelarij" dia ketjoelek artikel 122 dari Wetboek van Strafrecht voor Inlanders in Ned. Indie. Adapoen artinja knevelarij itoe soedah tentoe toean-toean pematja soedah mengerti, teroetama toean Redacteur.

Nu, itoe soedah beriboe-riboe oentoeng hanja 2 tahoen dwangarbeid buiten den ketting kedjadian dalam tahoeu 1914, dan oentoeng sekali hanja 3 orang jang mengadoe kemoeka pengadilan. Di sini ada lagi jang loetjoe sekali pada soeatoe hari silintah darat (waktoe masih djadi mantri kewan) membikin satoe soerat perintah Vee keuring (memeriksa binatang), kedjadian banjak orang tidak datang, dia laloe membikin atoeran poera-poera ditoelis nama orang-orang itoe dalam notesnja, dan dia berkata, bahwa jang tiada datang itoe akan dibawa kekantor Praja, perloe akan dirapportikan kepada jang wadjib; dari takoetnja si lemah dan penakoet itoe (orang desa Poedjoet) toeroes gementar badannja dari takoetnja. Si lintah darat laloe bilang kepada Mami' dirahoep di Poedjoet, kalau begitoe lebih baik orang-orang tadi toeroes mengadap kepala districtnja. Katanja kepala district; Kalau begitoe lebih baik bawakan sadja satoe boengkoes isi kotoran lemboe tiap-tiap 1 orang, bawa keremoah si lintah darat itoe. Satelah si lintah darat mendengar, dengan lekas dia ketemoem dengan kepala district dan bilang. Ah, itoe tjoe ma saja boe-

at penakoet sadja, kok. Lah, boekankah ini jang dikata seperti peri bahasa . . . . . Kalau tiada lekas ketahoean kan enak boekan? . . . . . endot! tente bis mata ngandoet Kalau si Sapoe Regel masih bergerak, Kaoem Kolot tida akan moendoer, masih sanggoep menoeroeskan.

Kaoem Kolot bergerak. SOSRO ADI PRAWIRO. Sedahan Agoeng Praja (Midden Lombok).

pat penakoet sadja, kok. Lah, boekankah ini jang dikata seperti peri bahasa . . . . . Kalau tiada lekas ketahoean kan enak boekan? . . . . . endot! tente bis mata ngandoet Kalau si Sapoe Regel masih bergerak, Kaoem Kolot tida akan moendoer, masih sanggoep menoeroeskan.

Kaoem Kolot bergerak. SOSRO ADI PRAWIRO. Sedahan Agoeng Praja (Midden Lombok).

Buitengewone Algemeene Vergadering S. I. Soerakarta.

De S. I. van Soerakarta hield op Zondag den 12en September een buitengewone algemeene vergadering. Reeds vroeg in den morgen stroomden de Solosche S. I.ers naar den Sri Wedari, waar de bijeenkomst in de feesttent zou plaats hebben. Wel een bewijs, dat er nog belangstelling bestaat in de door de anti-S. I.ers meer dan half dood gewaande volksvereniging. Den lezer zal weldra blijken, wat het meest aantrekkelijke was voor de leden in deze vergadering. Op de agenda komt o. m. voor: bespreking van Marco-zaak.

Tegen circa half tien vulde zich langzamerhand de feesttent met belangstellenden; ± 1000 leden hebben aan den oproep gehoor gegeven. Slechts een betrekkelijk klein gedeelte, de eerst gekomenen, kon zitplaatsen bemachtigen. De overigen moesten zich tevreden stellen met staanplaatsen dan wel op het grasveld zitten. Geduldig en opoffereend zooals Javanen zijn, was er op aller gezichten geen ontevredenheid te lezen, slechts belangstelling straalde uit aller oogen.

Onder de aanwezigen merkten wij op het hoofd van plaatselijk bestuur, den commissaris van politie, den regent van politie, den onderregent van de kotta, verder andere europeesche en javaansche ambtenaren.

Een weinig over tien beklom M. H. Samanhoedi, voorzitter van de afdeling Solo, tevens eere-voorzitter van C. S. I. de tribune. Hij heette de autoriteiten, genoodigden en leden welkom en sprak den dank namens de vereniging uit voor het afstaan van de feesttent voor deze vergadering.

De heer O. S. Tjokroaminoto, voorzitter van de Centraal Sarekat Islam, was uitgenoodigd, doch gaf tot op dat moment geen bericht, of hij komen zou.

Na M. H. Samanhoedi besteede de heer Sr. Koormio, secretaris van de S. I. afdeling Solo de tribune. Hij hield een zeer lange rede (± 2 uur) over verschillende onderwerpen, zooals de jaarvergadering van de Centraal Sarekat Islam op 26-27-28 Juni j. l. te Soerabaya, de openbare vergadering over militie-

HOTEL HINDIA KETANDAN-SOLO DJIRAN.

BATJALAH SOERAT KABAR: „AMAN-PEWARTA” Solo. Harga per kwartaal tjoe ma f 2.- terbit satoe minggoe 3 kali.

Katrangan jang paling dipertjaja. Toewan GOUW TJONG LIAM oetoesan Republic Tiongkok di Rome, telah menerangkan bahoewa badannya koerang koewat, tanggal 9 Januari 1913. Toewan Dr. Rummo, Doctor astana dari keradjaan Italie, telah preksa warna daranja tjoe ma ada 85 percent, sedang GLOBULI ROSSI (titik-titik dara mera jang perloe bikin koewat badan) ada 4.210.000 titik-titik ketjil, Globuli Bianchi (ampasnja dara jang soeda berwarna poeti dan tida bergoena) ada 4.500 titik-titik ketjil. Sesoedanja Toewan GOUW TJONG LIAM minoem HAEMONCERIN badan djadi koewat dan seger waras. Tanggal 22 Maart 1913 kombali Dr. RUMMO preksa dan menjatakan warnanja dara itoe soeda djadi 95 percent, sedeng Globuli Rossi djadi tamba hingga 4.800.000 dan Globuli Bianchi djadi koerang hingga 4.200. Ini obat HAEMONCERIN boewatannja Dr. LOWE di Shanghai boleh dapat pada firma CHUN FOO CHUN LIM BOK SIOE & Co. Roema No. 2140 & 2141. Patekoan Batavia, harga f 3.50 Haemoncerin sirop & harga f 2.50 Haemoncerin Pill boewat djoewal lagi dapat rabat bagoes. Ini obat ada dari sarinja makanan, bisa tambahkan Globuli Rossi di badan manoesia. Potretnja Toewan GOUW TJONG LIAM dan ketrangannja Dr. RUMMO sembarang orang bisa dapet pertjoema, kaloe sadja diminta pada firma jang terseboet. Mintalah Pricscourant. Di mana-mana ada agent.

NILA KERING. Ada sedia nila nila kering jang paling bagoes, tjonto dan pricscourant dikirim pertjoema kalok diminta. N. V. SIE DHIAN HO, Solo.

Landvoogd in te dienen om kwijtschelding zonder meer van Marco's straf. (Vragen staat vrij... maar weigeren erbij). Wij merken op, dat de vervolgde artikelen niet zijn van Marco's hand. Hij was slechts de redacteur, die de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen. Het zou zoo mooi wezen, wanneer de schrijvers zich aangaven.

't Is inderdaad belachelijk, hoe de anti-S.I.'ers van tijd tot tijd voor den dag komen... met hun *opruiming*. Hun geschetter doet ons denken aan het geschreeuw van een mager zwijn. Niet lang geleden bevatte het *Soer. Handbl.* een zeer wel bekend anti-S.I. orgaan, een telegram uit Bandoeng, inhoudende als zouden Marco en Darnakoesoema aan het hoofd staan van een revolutionaire beweging van ± 60.000 man modern gewapend.

Mededeelingen omtrent pest en pestbestrijding, zoomede woningverbetering behoeven geen nadere vermelding. Het een en ander is reeds vermeld in het verslag der conferentie van den Ass. Resident met journalisten te Solo.

Thans kwam Marco aan de beurt, van uit de tribune de massa toe te spreken. Ofschoon hij ziek was, lijdende aan malaria, kon hij dien dag onmogelijk thuis blijven. Waar over zijn veroordeeling gesproken zou worden, daar moest hij bij zijn om den noodigen klem bij te zetten en nadere toelichtingen te geven.

Spreekster vertelde, dat ofschoon hij gedagvaard werd voor 5 persdelicten, hij eigenlijk voornamelijk veroordeeld werd voor het delict betreffende het opstel „Hal Technische Hooge School di Hindia”, voorkomende in *Doenia Bergerak* ddo. 25-7-1914 No 18.

Spreekster is nu nog van oordeel, dat het geïncrimineerde artikel hoegenaamd geen opruiende bewoordingen bevat. Het is in het geheel niet krenkend voor wien ook, althans in vergelijking met uitlatingen van sommige Europeesche persorganen, waarin dikwijls de Javaan genoemd wordt: *kètk Djowo*. Om de tamme manier van het geschrijf de massa als *corpus delicti* aan te voeren, ging spreker over tot het voorlezen van het geïncrimineerde artikel, waarna een enthousiast applaus volgde, wel een bewijs, dat men met sprekers zienswijze eens was.

De moraal van het artikel is, dat Kromo mee mag betalen voor de oprichting van de Technische Hooge School, doch dat zijn kinderen daarvan nagenoeg geen profijt kunnen trekken, wijl de lagere onderwijs inrichtingen voor den eigenlijk gezegden Inlander nagenoeg gesloten zijn. Hoe kan Kromo's kind de Technische Hooge School bezoeken, wanneer hij niet in de gelegenheid wordt gesteld het daartoe noodige voorbereidend onderwijs te genieten? Wij zouden in herhaling vervallen, indien wij langer daarover uitwiden. Wij vertrouwen, dat de lezers voldoende bekend zijn met het geïncrimineerde artikel, bovengenoemd.

D. B. No. 20 van denzelfden jaargang bevat een protest van iemand van de Volkslectuur, zich teekende D. K. A., waarbij gewezen werd op het onbillijke van de ontevreden geest van bedoeld stuk en werd verwezen naar *Pemimpin serie A, deel IV*, uitgave van de Commissie voor de Volkslectuur. Een exemplaar van genoemd boekje heeft de redactie van *Doenia Bergerak* zich toen aangeschaft.

Marco beaamde volkomen de goede bedoelingen, daarin vervat, doch spreker heeft die goede bedoelingen ook aan de praktijk getoetst en de uitslag is lang niet bevredigend voor Kromo. Spreker eindigde zijn rede met de mededeeling, dat de wet gebaseerd is op rechtvaardigheid, doch de uitvoering laat nog wat te wenschen over.

Thans ging men over tot verkiezing van een nieuw vicevoorzitter van de afd. Solo. Met algemeene stemmen en onder geestdriftig gejuich werd R. Ng. Wirnardjojo voor genoemde functie verkozen.

Sr. Koornio beklom weer de tribune om de notulen van de

vorige jaarvergadering voor te lezen, dat ± 3 kwartier duurde en geen nadere vermelding behoeft. Als laatste spreker trad toen op Rd. Dhipomartono, die de S. I. 'ers aanspoorde een coöperatieve handelsvereniging te stichten, opdat de winsten, die hun toekomen inderdaad in hun zakken kunnen vloeien.

De vergadering was blijkbaar reeds moe van het luisteren, zoodat velen de zaal langzamerhand begonnen te verlaten. Hoe goed of de bedoeling ook was van dezen praktischen leider, de massa had voor zijn rede slechts matige belangstelling. En toch zal de Javaansche coöperatieve handel in den komenden strijd een zeer belangrijke factor zijn.

Tegen circa half een werd de vergadering gesloten.

Even voordat wij uit elkaar gingen kwam de heer Cohen, vertegenwoordiger van een Europeesche juweliers firma te Bandoeng de S. I. aanbieden, insignes voor haar te maken. De eenheidsprijs zal ahangen van het quantum der bestelling. Hoe meer er besteld worden, hoe goedkooper de insignes zouden zijn, ongeveer 20 cent of een kwartje per stuk.

Wij hebben de teekening bezichtigd. 't Is keurig, in een cirkel ter grootte van een cent op groen achtergrond prijken de halve maan en ster in goud, waar tusschen de witte latijnsche letters S. en I. De insigne kan als darspeld worden gebezigd.

De heer Cohen werd verzocht zich te wenden tot den voorzitter C. S. I., den heer O. S. Tjokroaminoto te Soerabaja.

D. K.

WARTA DARI TJILEGON.

Kami memperma'loemkan kepada t. t. bahoewa toean M. Soera'atmadja, hulponderwijzer H. I. S. di Tjilegon telah pindah di H. I. S. kota Bandoeng. Sesoenggoehnja kami terlampaulah amat menjesalnja, karena kami telah kehilangan teman seboeat yang seakan-akan djadi pemimpin (pengandjoer) kita rendah ke lapang keoetama'an agar mendjadi „madjoe”. Akan tetapi sebab tiada boleh diselakki jang tali persahabatan kita dengan M. S. A. oentoek bertjampoel gael hanja sampai sekarang kami tiada dapat moengkir poela, karena semoea itoe telah termasuk pada „WADJIB”.

Lain dari pada itoe perkara jang melinjapkan menjesel kita tadi jaitoe ia pindah di negri sendiri (asali). Kami berani pastikan jang toean S. A. itoe mendjadi senang, kena dioepamakan „kerbo poelang ke kandangnja”.

Oleh sebab beliau selama berhoehoeng dengan „broederschap” maka sabeloem beliau berangkat, dirajakan oleh pendoeoek Tjilegon hingga tiga kali jaitoe: pada hari Djoema'at 10 hari boelan ini tengah hari didjamoe dahar di kepatihan dengan dihadiri semoea prijaji Tjilegon, malam-

nja jaitoe malam Saptoe dirajakan dan didjamoe dahar oleh bestuur S. I. di roemahnja R. H. M. Isa, penghoeloe landraad dan malam Achad dirajakan tajoeb di roemahnja padoeoka toean Patih.

1. Kahormatan kesatoe.

Satelah bendoro Patih (onderregent) di Tjilegon mendengar chabar bahoewa M. S. A. telah menerima besluit pindah ke Bandoeng, dan hari berangkatja telah ditentoean, jaitoe pada hari 12 boelan September, maka padoeoka bendoro Patih laloe mengidarkan circulaire mengoendang semoea prijaji dalam kota Tjilegon dan djoega di loear kota, maksoednja hari Djoema'at djam poekoel 1 tengah hari diharap datang ke kepatihan perloe dahar, medjamoe toean S. A. terseboet. Pada harinja poekoel satoe lebih 10 minuut baharoe koempoel semoea di kantoran kepatihan.

Apabila toewan Patih memeriksa bahwa prijaji jang dioendangnja telah datang, dengan sigra beliau itoe laloe menjilahkan doedoek di atas koersi di pendopo, dan padoeoka bendoro Patih bersabda tentang doedoeknja djanganlah pakai ewoeh atau rikoeh, pendek soepaja dibikin vrij.

Toean tetamoe laloe menoe-roeti kehendak toean roemah dan doedoek beroemoen roemoen tiap tiap empat atau lima orang memoetar satoe medja.

Djam poekoel 2 koerang sedikit dimoelaikan dahar. Atoeranjnja dahar sebagai mana tjaranja bangsa Belanda. Tentang sedia'an makanan ta'dapat terkata lagi tjokoepnja, hingga memenoehi sebagaimana kahendakannja, toean-toean sekalian.

Satelah makannja selesai, tetamoe semoea laloe melandjoetkan bertjakap-tjakap dan beramai ramai akan tanda kesoea'an dan terima kasihnja kepada padoeoka toean roemah. Maka beliau lantas bersabda soepaja berangkatja M. S. A. dioendoerkan sahadjja hingga hari Achad, karena hendaknja bendoro Patih dirajakan tajoeban di kepatihan. Sjahadan sabda toean Patih tadi disetoedjoei oleh tetamoe semoea, dan semoea laloe toeroet menegah toean S. A., berangkat hari Saptoe.

Pertama toewan S. A. menolak perminta'an itoe, karena ia telah memberi soerat kepada soedaranja, djika ia hendak berangkat pada hari Saptoe hari boelan ini djam poekoel 6 pagi. Hatta dari sebab perminta'an soedara soedara dengan sangat ditimpah djoega oleh bendoro Patih dengan sabda jang manis dan haroem maka dengan ridla hati toean S. A. laloe mengoetjap: Maaangga!

Kira poekoel 4 laloe tetamoe moehoen idzia hendak poelang. Toean roemah memperkenankan djoega akan permoehoenan itoe. Kamoedian laloe poelang keroe-mah masing-masing.

2. Kahormatan kedoea.

Pada hari malam Saptoe boelan September kita orang dipanggil oleh Bestuur S. I. jaitoe toewan R. Hadji Mohamad Isa, adviseur S. I. Tjilegon, perloe di-

adjak dahar mendjamoe jang akan pindah.

Kira djam 9 prijaji laki isteri semoea telah datang. Padoeoka toean Patihpoen datang djoega. Maka di sitoe telah disediakan perlihatan „gamboes”, jang diadakan oleh perkoempoelan anak boemi di Tjilegon.

Sjahadan satelah dilihat oleh toean roemah, apabila tiada sa-orangpoen jang beloem datang, maka president S. I. Raden Poespodiningrat Djaksa laloe memberi slamat pada toean toean tamoe semoea, dan bersabda terima kasih bagi karoekoennanja pendoeoek Tjilegon, baik prijaji maoepoen orang kampoengnja sehat, ternjata waktoe itoe hingga beberapa poeloeh orang jang datang kesitoe, dan memberi slamat pada toean S. A. terseboet.

Satelah itoe R. Poespodiningrat atas namanja S. I. Tjilegon memberikan seboeah sadjadah (pesalatan) terboeat dari tapijt soetra, akan tanda mata bagi S. A. Maka tapijt itoe djoega diterimania oleh toewan S. A. dengan kagirangan jang tida berhingga.

Djam poekoel 10 lebih sedikit moelai dahar dan abis dahar gamboes laloe dimoelaikan. Kira poekoel 1 tengah malam baharoe berenti dan semoea poelang ke roemahnja masing-masing.

3. Kahormatan ketiga.

Pada hari Djoema'at waktoe abis dahar bendoro Patih telah berdjandji hendak beramai tajoeban di halaman kepatihan. Oleh karena itoe lantas ada circulaire pada prijaji-prijaji akan menetapkan djandji terseboet, jaitoe djam poekoel 8 sore malam Minggoe diharap datang di kepatihan dengan isterinja.

Djam 8 precies prijaji semoea laki isteri telah datang di moeka halaman kepatihan. Pada waktoe itoe padoeoka bendoro Patih telah sedia. Satelah beliau itoe menjilahkan masoek doedoek koersi, seperti waktoe hari Djoema'at. Adapoen poetri-poetri doedoek tjampoer dengan bendoro Toeadjeng dan prijaji poetri semoea berslof dengan atau tida pakai kous. Apabila toean Patih memeriksa takada saorang jang ketinggalan, maka ia memberi slamat datang memakai bahasa Djawa dan dimenjanjikan. Adapoen jang dititah mengoetjapkan itoe saorang goeroe bantoe sekolah klas II di sitoe.

Satelah soedah prijaji semoea laki isteri laloe berdiri semoea bertampik soerak.

Tiba-tiba tandak jang telah sedia di sitoe laloe ada halangan, hingga tida dapat menari, entah sakit entah bagaimana. Maka terpaksa mentjari tandak jang lain. Sabeloem tandak jang baroe datang, maka dengan kahendaknja toewan toewan tetamoe semoeanja soepaja melandjoetkan menari.

Maka di sitoe kami tampak benar tentang kasoeka'an dan kegirangannja semoea, tandanja sampai tertawa tergelak gelak, terlampaulah ramainja. Kamoedian kira poekoel 10 setengah opas jang memanggil tandak datang,

dan membawa saorang tandak jang berpakaian bagoes dan radjin. Dari sebab soedah ketlandjoer tjari dan djoega telah dapat, maka tandak tadi djoega laloe dipakai sebagai biasa.

Maka kami mendapat pikiran. Tjoba hal ini marilah kita landjoetkan sadja, jaitoe tajoeban tida pakai tandak, karena timbangan kami lebih baik. Apa tida begitoe, ankoed Redacteur?

Poekoel 12 laloe pauze sabentar perloe dahar.

Sasoedahnja salesai semoea laloe moelai tajoeban lagi sampai poekoel 2½. Telah djaoh malam tamoe-tamoe minta idin hendak poelang sebab kasian meliat toean S. A., jang paginja hendak berpergian djaoh. Permoehoenan tadi diloloeskan oleh padoeoka Patih.

Achir kalam kami memoedjikan moedah moedahan apabila ada saorang prijaji di Tjilegon jang pindah sebagai toean S. A. tentang kahormatannja. Pada beliau kami mengoetjap selamatlah selama-lamanja.

Wassalam
Pendoeoek Tjilegon
G. T. S.

JOSODARMO A. G. SALMIN

Toekang kreta asal dari
SEMARANG
DI SETABELAN-SOLO.

Sedia kreta *Baroe* dan *Tweede Hands*. Djoega ada sedia *Bendy* dan *Deeleman baroe* dan ada jang *Tweede Hands*.

Roepanjapon bermatjam matjam, koeat, taik, sedang pkerdjannja di tangoeng amat tagoes.

Djoega sanggoep pasang *Tapel koeat*, pemasangnja lekas dan koeat.

Tjobalah toean toean!

JOSO.

Bras-kapal harga mati satoe pikoel	f 6.—
Seng No. 30 tipis sekali harga satoe pikoel	f 14.—
Seng No. 28 ada tebal harga satoe pikoel	f 13.—
Kadjang oekoeran 15/170 cM. per 100 lembar	f 13.50.

Ranoewikarto
Tjilatjap.

JOZEF MULLER & Co.

Pasar besar Q 31 Telefoon No. 1031 Sp. Soerabaia.

Agenten v/d EGRY Contrôle & Kascontrôle Machines.

Hebben Pas Ontvangen:

Wikkelsoekousen m/ Voet & Souspieds	f 5.—	Verlengbare Jachtmessen — 30 cM. lang—	
Idem zonder id.	„ 4.—	m/ Led. scheede	f 7.50
RADIUM vizieren & korrels— per garn.	„ 8.—	Verlengbare Jachtmessen — 39 cM. lang—	
Vizieren of korrels separate— p. s.	„ 4.—	m/ Led. scheede	„ 10.—
Led. Foudralen v/ Parabellum Pist. m/ R.	„ 6.50	Jachtmessen—lang 21 cM. m/ Led. scheede	„ 3.50
GEWEERRIEMEN van leer of groene band		Demo Veldflesschen, inhoud 1 L. m/ draagriem	„ 8.—
in prijzen van f 1.50 t/m	„ 2.50	Demo Picnics, inhoud 1½ L. m/ draagriem	„ 14.—
Ht. Poetsstokken— 3deelig m/ toebehooren	„ 2.—	Demo „ „ 2 L. idem	„ 16.—
Ht. Idem — 4deelig— m/ toebehooren		Demo „ „ 2½ L. idem	„ 18.—
voor geweren met loopen van 90/100 cM.	„ 2.50	Demo Kanren, „ 1½ L.	„ 27.50
Sand'erg's Poetsstokken — eendeelig — stalen		idem Kruiken 1½ L.	„ 27.50
m/ Ht. omkleed voor cal. 12/14		Demo Boterdoezen	„ 8.50
zonder toebehooren	„ 2.50	Metalen datumstempels, zelfinkend	„ 17.50
BOKSBEUGELS zonder punten p. s.	„ 0.50	Automatische Nummerateurs	„ 50.—
Idem met „ p. s.	„ 0.60		

Reparatie-Atelier & Stempelfabriek.

Beleefd aanbevolen

Tertjaktak oleh Stoomdrukkerij N. V. Sie Dhian Ho, Solo.